

(Gi Tr n Vi t Minh Thanh, đã m t.)

Cô b n gái c a tôi m i qua đ i, cô còn khá tr , trên cáo phó c nh tu i cô, có vi t hai ch “h ng đ ng,” có nghĩa cô ch a b c vào tu i sáu m i. Gia đình m i h a táng cô sáng nay. Tôi xa cô m y ch c ngàn đ m bay, không đ n đ , tôi ng i nhà nhìn ra ngoài c a s , nhìn cây c co ro đang t t ch t trong mùa đông, nghĩ đ n cô, nh n c i, ti ng nói, liên t ng đ n tro than. Đ u óc tôi trôi b nh b ng gi a đôi b sinh t , b ng tôi nh đ n nh ng l i c a Đ c Đ t Lai L t Ma:

“Ch t là m t ph n t nhiên c a s s ng, mà t t c chúng ta ch c ch n s ph i đ ng đ u không s m thì mu n. Theo tôi thì có hai cách đ x v i cái ch t trong khi ta còn s ng. Ho c là ta t ng l nó, ho c là ta ch m trán v i vi n nh cái ch t c a chính mình, và b ng cách t duy sáng su t v nó, ta c gi m thi u nh ng kh đau mà cái ch t có th mang l i. Tuy nhiên, trong c hai cách, không cách nào chúng ta có th th c th chinh ph c đ c s ch t.” (1)

“T ng l v i cái ch t,” nghe th t l ùng. M t ng i đang kh e m nh, yêu đ i, gia đình êm m, công danh thành đ t, b ng m t ngày đi khám s c kh e t ng quát, bác sĩ phát hi n ra m t căn b nh hi m nghèo. Th là đ t tr i b ng mù s ng; m t tr i hình nh không sáng n a, ngày tháng không còn phân bi t thu, đông. Nh ng âu y m nghe nh g ng g o, n hôn cho ng i thân nhu m chút ng m ngùi. Đi ch p hình, siêu âm, th máu, tr li u, ngay c ngh h n công vi c đang làm, các giao t t t th a th t r i ng ng h n; các chuy n du l ch, đi trong h i h p v i m t va-li đ y thu c r i cũng ph i ch m đ t. Bâ gi ra kh i nhà ch còn có nghĩa là đi đ n phòng m ch ho c vào b nh vi n. Li u ta có “t ng l v i cái ch t” đ c không?

Cái ch t c a con sóc nh . Tôi đi lang thang trên m t con đ ng mòn, đi t n m n trong bu i sáng, đ h t th tr i đ t th m tho vào l ng ng c, hai m t ng c nhìn nh ng b i dâu đ i bên đ ng mòn, chân tôi xém chút n a đ m ph i m t con sóc nh n m gi a l i đi. Tôi cúi xu ng nhìn nó, nó ch a ch t, hai con m t nh trong veo nhìn l i tôi. Tôi th y nó có m y v t th ng nh trên l ng, nh ng m t v t th ng to tr c b ng, và cái chân sau c a nó hình nh đang mu n r i h n ra kh i cái thân bé b ng. Nó đang h p h i. Ch c nó b m t con raccoon (mèo r ng) nào đó t n công, ch y thoát đ c ra đ n đây thì ki t s c. Con đ ng mòn bu i sáng ch a đông ng i “b hành” l m. Tôi ng i h n xu ng v i nó, tôi mu n c u nó mà bi t không làm gì đ c. Tôi c nhìn vào hai m t nó, và nó nhìn tôi.

Ch c nó bi t là mình đang ch t, ch c nó hi v ng tôi s c u nó. Tôi hoàn toàn bi t l c. Tôi ng i v i nó không lâu l m và ch ng ki n nó th h i cu i. Tôi đ t tay lên đôi m t đã nh m c a nó, gi ng nh ai đó v a vu t m t m t ng i thân, nó có c m th y cái ch m tay c a m t ng i đang th không nh ? Tôi tìm đ c m t cái lá to nh t tôi có th tìm th y trong nh ng b i cây, r i thu h t can đ m kéo đ c m t ph n nào cái thân bé b ng c a nó vào chi c lá, đ u và chân nó v n thò ra. Tôi kéo nó th t sát vào g c m t b i hoa h ng đ i, tìm m t cành cây, x i m t l m đ t nh , đ t nó xu ng, l y lá khô đ p lên cho nó thành m t n m m . Bây gi đang cu i đông, m a l nh, tôi hy v ng thân xác tí teo này s mau chóng tan vào đ t. K i p sau (n u nó có k i p sau) nó còn mu n đ c làm con sóc bé b ng n a hay không? Trong lúc đang thoi thóp ch t nó nghĩ gì? (Tôi tin các con v t đ u bi t nghĩ.)

Cái ch t c a m t dòng sông. Tôi nh l i trong m t l n v Vi t Nam, tôi có qua bên kia sông B ch Đ ng (Sài Gòn), Th Thiêm. Tôi v đ tìm l i nh ng k ni m thân yêu th i còn trung h c, nh ng l n qua phà sang nhà ng i b n gái. B n tôi không bi t th t tung ph ng nào. Nh ng hàng quán, đ u v t c cây đ tìm vào con ngõ nhà b n ngày tr c đã b xóa s ch, nh có ai kéo xu ng c m t ngôi làng cũ thân yêu, r i đ ng lên đó m t con ph m i, không cây, không c , ch v i nh ng b c t ng g ch, v a, nhô ra th t vào, m u vàng, m u đ . Tôi đi lang thang nguyên m t ngày, h i han tung tích c a b n mình, h i tên con h m cũ. Tôi nh n đ c nh ng cái l c đ u l nh nh t, ho c có ai đó nói vu v r ng cô đó cũng b đi r i, cô đó hình nh ch t r i. Tôi th n th tìm đ ng ra l i b sông. Con sông sao n c b ng đ i m u, đen đ n th ! Nó ch trên cái thân m m y u, nh ng chuy n t u máy th khó n ng n , nh ng đám rác b n ph ng ch m l i, th nh tho ng xác x , l c l ng, ng ngác m t vài c ng l c bình, trôi theo nh ng v t ph th i.

Chao ôi, cô b n c a tôi, cô còn s ng hay cô đã ch t! Tôi hy v ng đ c g p l i cô, đ đâu đó dù c hai chúng tôi còn s ng hay đã ch t.

Chao ôi, con sông B ch Đ ng thân yêu c a tôi! Nó đang s ng hay đang đi đ n vào cõi ch t. Tôi tin con sông c a tôi có linh h n; nó s ng đ đó bao nhiêu năm r i. Nó ch ng ki n s s ng, s ch t c a l ch s , c a c m t qu c gia h ng vong, nó ch qua sông bi t bao nhiêu k ni m thanh xuân, bao m nh đ i c c c, bao nhiêu l n m t chi c áo quan có ph qu c k ; và con ng i thay nhau th xu ng lòng nó bao đ i u đ bi t. Con sông s ng lâu quá! Th ng đ cho nó m t đ i s ng dài quá! K i p sau nó còn mu n làm con sông B ch Đ ng n a, hay không?

Cái ch t c a m t cây thông. Tôi ng t m t bông hoa đ i bên đ ng, đ t lên n m m m i. Ng i xu ng chi c băng g ngh chân, xoa hai bàn tay l nh vào nhau, m t lúc sau, hai bàn tay m l i, tôi nhìn xu ng gan lòng bàn tay, th y có m u h ng h ng, à thì ra máu đã luân l u vào đó nhi u h n khi đ c chà sát. Tôi đang s ng! Tôi đang ng i trên m t cái băng g , nh ng thanh g tôi đang ng i v i nó đ c l y ra t m t thân cây thông tràn đ y nh a s ng. Nó đang véo von ca hát

trong r&ng m&i bình minh, hay ngâm bài th& ngũ ngôn m&i khi chi&u xu&ng. M&t hôm ng& i ta mu&n nó ch&t, nó ch&t ngay t& phát r&u đ&u tiên ch&m xu&ng, nó không t& đ&nh đ&t đ&i s&ng mình. Loài ng& i là th&ng đ& c&a nó. Tôi đang ng&i v&i m&t đ&i cây. Gi&a tôi và nó là m&t b&n hòa âm sinh t&.

Tôi đang s&ng hay tôi đang ch&t? Ch&c ph&i nói tôi đang ch&t thì chính xác h&n. M&i ngày tôi th&c đ&y, đ&t chân xu&ng đ&t chào đón m&t ngày, t&c là tôi đã t& gi& ngày hôm qua. Tôi c&ng thêm m&t ngày vào tu&i, tôi đi đ&n v& phía bên kia s&i dây đ&i s&ng. Khi tôi sinh ra, tôi b&t đ&u hao đ& ngày th& nh&t c&a s&i dây đ&i s&ng, khúc dây đó m&i ngày tôi l&n m&t khúc nh&. Tôi không bi&t s&i dây tr&i cho dài ng&n bao nhiêu, nh&ng bi&t ch&c ch&n tôi làm nó ng&n đi t&ng ngày, vì tôi không đi ng& c l&i ngày đã qua. Tôi đi v& phía tr& c nh& th&, có nghĩa là tôi đi g&n đ&n m&t ch& tôi ch&a h& bi&t (ai đó g&i là thiên đ&ng hay ni&t bàn) Tôi không bi&t tôi s& g&p đ&u gì, g&p ai, & thành ph& nào, qu&c gia nào hay ch& là m&t cõi mù s&ng phía tr& c, n&u tôi không có m&t tín ng&ng đ& vin vào. Nh&ng tôi, gi& đ& có là m&t ng& i vô th&n thì tôi cũng bi&t r&t rõ nh&ng gì tôi b& l&i. Tôi b& l&i nh&ng ng& i ru&t th&t c&a tôi: Ch&ng, con, cha m&, anh em, b&n thân, ng& i quen bi&t, cái nhà đang &, cái xe đang đi, m&nh v&n nh& tôi chăm bón b&n mùa, con chim th&nh tho&ng đ&u & tr& c hiên nhà, nh&ng hàng cây hai bên đ&ng, thay lá t&ng mùa; ng& i hàng xóm khó tính bên tay ph&i, ng& i hàng xóm đ& th&ng bên tay trái. Tôi b& l&i nh&ng cuốn truyện trên k& sách, nh&ng tác gi& tôi thích nh&t, nh&ng cuốn sách c&n thi&t nh& nh&ng v& th&y, b& l&i bài th& v&a m&i vi&t xong, bài văn đang vi&t n&a ch&ng, b& dòng n& c l&ng l& trôi tr& c c&a, đ&y núi tr&i dài trên cao, b&u tr&i nhi&u m&a h&n n&ng. Tôi b& l&i t&t c&, b& đ&n, b& đ&n t&ng ngày, th& mà tôi đâu có lúc nào đ& ý đ&n vi&c mình đang t& b&. Cho đ&n m&t hôm “Cái ch&t đ&n nh& k& tr&m.” Ch&c lúc đó tôi m&i nh&n th&y và ho&ng h&t hay đ& m t&nh đ&i đi n.

Bây gi&, ng& i b&n tr& c&a tôi, hôm nay đã hóa thành m&t n&m tro, n&m th&nh l&ng trong m&t chi&c bình. Ch& đã đi đ&n cu&i s&i dây đ&i s&ng tr&i trao cho ch& t& lúc m&i sinh ra, s&i dây không dài l&m. Ch& đi nh& th& nào nh&? Và tôi n&a, tôi t& h&i: “Chúng ta đi trên s&i dây đ&i s&ng nh& th& nào nh&?” T& lúc sinh ra đ& c cha m& th&ng yêu, nuôi l&n khôn, ăn h&c, đi làm vi&c, l&p gia đình cho t&i khi t& b& cu&c đ&i, chúng ta quay đ&u nh& m&t h&t cát bám vào bánh xe. Bánh xe đ&i s&ng quay đ&n đâu, chúng ta quay theo đ&n đó, hình nh& không có lúc nào nghĩ ra r&ng, ta có nên b&o nó ng&ng l&i cho ta ngh& trong ch&c lát hay không? Take a break. Tôi r&t thích ch& break này. B& th&i gian ra thành nhi&u m&nh, nh&t l&y m&t m&nh nh&, ng& i xu&ng th&, ch&i.

Tôi ch& s&ng có m&t đ&i. Dài hay ng&n đ&u do cách tôi suy nghĩ, nh&ng tôi s&ng v&i nh&ng đ&u tôi tin là t&t đ&p, dù đôi khi tôi ph&i tr& cái giá t&t đ&p này b&ng nh&ng gi&t l&. M&t đ&i nh& th&, ch&c cũng s&ng đ& l&m r&i.

Bản Hòa Âm Sinh Tử

Tác Giả: Trán Máng Tú

Thứ Hai, 19 Tháng 1 Năm 2009 01:55

Có người đã nói: “Nhìn cái chết là đo lường cuộc sống, nhưng khác nào bản nhìn đời người chân thật bằng đời sống là đời sống” (2)

Hôm nay, tôi thấy, tôi sống, tôi làm thế, cùng với người bạn, con sóc, dòng sông, cây thông đã qua đời. Một bản hòa âm sinh tử.

Ngày mai thu về ngày mai.

tmt

Jan.2009

(1)- Lời của Dalai Lama cho “The Tibetan Book of Living and Dying- Sogyal Rinpoche.”
Thích Nhất Hạnh dịch.

(2)- David Searls- Seeing death as the end of life is like seeing the horizon at the end of the ocean.